

PATVIRTINTA

Švenčionių profesinio rengimo centro
direktorius 2026 m. spalio 28 d.
įsakymu Nr. OV- 91

**MOKINIŲ ESKURSIJŲ, IŠVYKŲ, KELIONIŲ, TURISTINIŲ ŽYGIŲ
SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA
NR. E45**

1. Švenčionių profesinio rengimo centro (toliau – Centras) mokinių ekskursijų, išvykų, kelionių, turistinių žygių saugos ir sveikatos instrukcija yra dokumentas, nusakantis Centro mokiniams jų veiklos ir elgesio reikalavimus ekskursijų, išvykų, kelionių, turistinių žygių ir kitų renginių veiklos organizavimo tvarką, kad nebūtų padaryta žala mokinių saugai, sveikatai ir aplinkai.

2. Mokinių renginių (ekskursijų, išvykų, kelionių, turistinių žygių ir t.t.) organizavimui ir pravedimui Centro vadovo įsakymu skiriamas vadovas.

3. Vadovas turi vadovautis Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtintu „Vaikų turizmo renginių organizavimo aprašu“.

4. Vadovas yra atsakingas už renginio paruošimą, saugų vykdymą, mokinių ugdymą.

5. Vienas vadovas gali vadovauti ne didesnei kaip 15 mokinių grupei. Didesnėms kaip 15 mokinių grupėms skiriami 2 turizmo renginio vadovai.

6. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Vizualiai tikrinti įrankių techninę būklę, tvarkingumą, nedirbti su netvarkingais įrankiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.
 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Pačiam neremontuoti elektrinių įrankių, kirtiklių, jungiklių, kištukinių lizdų, nekeisti saugiklių.
  Praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais; paslydimas, pargriuvimas	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Siekiant išvengti užkliuvimo, kliūtis reikia pašalinti. Dėvėti avalynę, pritaikytą prie aplinkos.
Transporto judėjimas, pavojus kelio važiuojamoje dalyje	Galimos avarijos ir traumos.	Saugotis judančio transporto, vaikščioti tik numatytais takais ir praėjimas.
Nepalankios meteorologinės sąlygos	Galimi įvairūs susirgimai, nušalimai, traumos, saulės smūgis	Įvertinti meteorologines sąlygas, apsirengti tinkamus šioms sąlygoms rūbus, avalynę. Pasirūpinti galvos apdangalu.
Traumos ir sužeidimai žaidžiant, iškylaujant, pavojus maudymosi metu	Galimi įvairūs sužeidimai.	Būti atsargiam. Saugoti savo sveikatą ir gyvybę.
 Krentantys daiktai, priemonės	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi.

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
Psichologinė įtampa, stresas, smurtas	Galimi susirgimai, ūminės arba lėtinės ligos.	Stengtis išvengti stresinių situacijų, nekonfliktuoti su bendraklasiais, mokytojais, konfliktus spręsti taikiai. Dėl smurto galimi įvairūs kūno sužalojimai, todėl reikia vengti konflikto su chuliganiškai nusiteikusiais asmenimis. Apie juos pranešti vadovui.
Gyvūnų, vabzdžių poveikis	Galimi įkandimai, susirgimai.	Teritorijoje pasirodžius gyvūnui (šuniui ir pan.), reikia būti atsargiam, stovėti, nejudėti, nes jis gali būti pasiutęs ir jam įkandus galima susirgti pasiutlige. Apsaugai nuo vabzdžių įkandimų dėvėti odą uždengiančius drabužius, atviras vietas patepti repelentaais atbaidančiais uodų, muses ir kt.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai.	Nekelti vienam daiktų, krovinių, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Vienkartinio rankomis keliamo krovinio masė pagal asmens lytį, krovinio kėlimo aukštį ir rankų padėtį keliant krovinį neturi viršyti nustatytų normų, ne daugiau kaip: vyrams – iki 25 kg; moterims – iki 16 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese.
Skrandžio negalavimai	Galimi apsinuodijimai	Teisingai pasirinkti ilgai negendančius maisto produktus

7. Paskirtas atsakingas asmuo (įvertinęs kenksmingus ir pavojingus veiksnius) nemokamai aprūpina vadovą, mokinius asmeninėmis apsaugos priemonėmis, signaliniais žibintais, neperšlampamais lietpalčiais ir kt.

8. Drabužiai turi būti tvarkingi. Draudžiama darbo drabužius susegti smeigtukais, adatomis, kišenėse laikyti pašalinius daiktus, naudoti drabužius ne pagal paskirtį.

9. Mokiniai, privalo žinoti ir vadovautis Kelių eismo taisyklėmis, gaisrinės saugos, aplinkosaugos, higienos ir sanitarijos normų reikalavimais.

10. Vadovas turi žinoti:

10.1. Lietuvos keliautojų sąjungos tarybos patvirtintas taisykles;

10.2. Pirmosios pagalbos teikimo taisykles;

10.3. Saugaus elgesio prie vandens telkinių taisykles, maudymosi reikalavimus;

10.4. saugaus eismo reikalavimus;

10.5. pagalbos tarnybų ir atsakingų asmenų telefonų numerius.

11. Vadovas rengdamas ekskursijos, išvykų, kelionių turistinio žygio ar kito renginio programą turi numatyti detalų maršrutą – atsižvelgdamas į dalyvių pasirengimo lygį ir fizinę būklę, nustatyti išvykimo, atvykimo vietą ir laiką, transporto priemonės poreikį, nakvynės vietą, numatyti tikslus ir uždavinius, dalyvių sąrašą, sudėtingumą, saugos priemones, sudaryti renginio sąmatą ir numatyti finansavimo šaltinius.

12. Užtikrinti, kad naudojama transporto priemonė būtų techniškai tvarkinga, vairuojama patyrusio vairuotojo.

13. Vadovas yra atsakingas už renginio paruošimą ir saugų jo vykdymą.

14. Susipažinti su užduotimi, objekto, teritorijos, kurioje bus vykdomas renginys, planu ir ypatybėmis.

15. Įsitikinti, kad darbo aplinka ir vieta, kurioje bus vykdomas renginys nekelia pavojaus sveikatai ir gyvybei.

16. Atidžiai apžiūrėti renginio vietą, pašalinti nereikalingus daiktus, galinčius trukdyti dirbti, įsitikinti, ar grindys sausos, neslidžios, neužkrautos vaikščioti skirtos vietos, vizualiai patikrinti, ar pakankamas vietinis apšvietimas.

17. Patikrinti, ar įrenginiai, prietaisai, inventorių, kuriais bus dirbama darbo (renginio) metu yra tvarkingi, vizualiai patikrinti elektros įrenginius, ar nenutrūkę elektros laidai, jungiantys įrenginį su elektros tinklu, ar nepažeista jų izoliacija; ar jie įžeminti (įnultinti). Tai atliekama apžiūrint kabelį (laidą), kuriuo įrenginys jungiamas į elektros tinklą, kištuką, kištukinį elektros lizdą.

18. Patikrinti kištukus, elektros kištukinius lizdus ir įsitikinti, kad jie nesugadinti, ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų; laidai (kabelis) turi būti jungiami prie kištukinio lizdo taip, kad nebūtų galimybės ant jų užlipti ar einant už jų užsikabinti.

19. Jungiant elektros įrenginius įsitikinti, ar pakankamo ilgio kabelis, jo pailginimui galima naudoti tik tvarkingus pramoninės gamybos ilgintuvus.

20. Atsargiai lipti, nultipti laiptais, vaikščioti tik nurodytais praėjimais, saugotis autotransporto.

21. Nešant krovinį (įrangą, inventorių, aparatūrą ir kt.) rankomis, pasirinkti laisvą, be kliūčių, lygų ir trumpiausią kelią.

22. Dirbant keliose, savo veiksmus suderinti tarpusavyje.

23. Nešant krovinius (inventorių, aparatūrą ir kt.) vienam paskui kitą vorele, reikia išlaikyti tokį atstumą, kad krisdamas krovinyš nekliudytų priekyje einančiojo. Nešant krovinius, draudžiama lenkti vienas kitą.

24. Krauti krovinius (dėžes ir kt.), įrangą tvarkingai ant žemės, padėjus krovinį, įsitikinti, ar jis stovi stabiliai.

25. Nešant krovinius dviese, žengti ta pačia koja, krovinius nuleisti pagal komandą. Nekelti krovinių per galvą.

26. Pasilypėjimui naudoti tik stabilias paaukštinimo priemones. Draudžiama nuo paaukštinimo priemonių šokti.

27. Saugotis valkataujančių šunų, kačių ir kitų palaidų gyvūnų.

28. Vadovas, organizuojantis ir pravedantis renginius, privalo:

28.1. supažindinti grupės narius su Saugaus eismo taisyklėmis, aplinkos apsaugos, gaisrinės saugos bei maudymosi reikalavimais;

28.2. apžiūrėti renginių vietoje esančius įrenginius, inventorių, jie turi būti patikimai sutvirtinti, tvarkingi, saugūs;

28.3. pasirūpinti, kad mokiniai ir pats vadovas būdami lauke kaitriu metų laiku, dėvėtų lengvus, šviesius galvos apdangalus;

28.4. pasirūpinti pirmosios pagalbos rinkiniu.

29. Renginyje vadovautis Centro vadovo patvirtintu maršrutu, planu, Kelių eismo taisyklėmis, gaisrinės saugos, aplinkos apsaugos, higienos ir sanitarijos normų reikalavimais.

30. Vykstant į renginį autobusu ar kita numatyta transporto priemone vadovas privalo:

30.1. neleisti važiuoti daugiau dalyvių negu yra vietų transporto priemonėje;

30.2. įlaipinti ir išlaipinti dalyvius tik visiškai sustojus automobiliui, ir tik iš šaligatvio, pakelės pusės;

30.3. vairuotojui pervargus ar jam negaluojančiam, toliau nevažiuoti;

30.4. įspėti vairuotoją, kad jis laikytųsi nustatyto važiavimo greičio;

30.5. nesinaudoti pakeleivingu transportu;

30.6. nevykdyti nurodymų, kurie prieštarauja Kelių eismo taisyklėms.

31. Autobuso laukti Centro kieme ar kitoje nurodytoje vietoje, o jam atvykus – nebėgti. Įlipant ir išlipant nesistumdėti, laikytis eilės.

32. Laikytis saugaus elgesio taisyklių transporto priemonėse: draudžiama triukšmauti, vaikščioti, iškišti rankas, mojuoti, rodyti gestus kitiems eismo dalyviams, persisverti per važiuojančios transporto priemonės langą, važiuojant atidarinėti duris, išlipus iš transporto priemonės iškart bėgti per gatvę.

33. Šiukšles mesti tik į tam skirtas vietas, nemėtyti jų per langą.

34. Muziejuose ir parodose kiekvienas dalyvis privalo saugoti eksponatus, neliesti jų rankomis, vaikščioti atsargiai, klausytis ekskursijos vadovo nurodymų ir pasakojimo apie vieną ar kitą eksponatą.

35. Klausytis ekskursijos vadovo pasakojimo visos ekskursijos metu.

36. Neblaškyti kitų dėmesio garsiomis kalbomis ir pastabomis, išjungti mobilaus telefono garsą ir juo nesinaudoti (išskyrus išimtinus atvejus) ir netrukdyti ekskursijos vadovui.

37. Be vadovo leidimo draudžiama atsiskirti, atsilikti nuo grupės dalyvių.

38. Jeigu ekskursijos metu būtina išeiti, apie tai informuoti vadovą.

39. Išsiruošus į mišką, reikėtų vilktis standžiai užsegamus drabužius, marškinius perjuosti standžia juosta; kelių galus sukišti į batus.

40. Siekiant apsisaugoti nuo vabzdžių įkandimų, esant miške, reikia naudoti repelentus – apsaugos priemones nuo erkių ir uodų.

41. Jeigu vis dėlto atskrido geliantis vabzdys, svarbu nedaryti staigių judesių. Mojavimas rankomis dažnai tik pakursto jų agresiją.

42. Einant mišku reikia būti labai atidžiam, kad neįgriūtum į po išgriuvusių medžių šaknimis susidariusias duobes, nesukluptum ant išvartų. Einant per tankius jaunuolynus, saugoti veidą ir akis nuo priekyje einančio užkliudytos ir palenktos šakos, žiūrėti, kad ja neužgautum einančio iš paskos. Kur daug išvartų, kartais patogu eiti storais išvirtusių ir išilgai ėjimo trasos gulinčių medžių kamienais; skersai gulinčius medžius, jeigu įmanoma, geriau peržengti.

43. Pamačius gyvatę sustoti – jei ji nekreipia į jus dėmesio, iš lėto eiti toliau, jei pasuko į jus galvą, ramiai ir iš lėto trauktis atgal. Nedaryti staigių judesių, nemosuoti lazda gyvatei prieš nosį – tai tik dar labiau suaktyvina gyvatės agresiją ir išprovokuoja ją puolimui.

44. Miške nesėdėti ant kelmų – po šaknimis ar kelmo. Nekišti rankos į olas, dreves ar kitas angas medžiuose ir žemėje, nekilnoti akmenų, šakų, medžio puvenų.

45. Nesilankyti vietose, kur vyksta miško ruošimo darbai.

46. Atkreipti dėmesį į prie įvažiavimo į mišką pastatytus informacinius ženklus.

47. Vadovas privalo:

47.1. vadovaudamasis patvirtinta renginio programa užtikrinti dalyvių saugumą renginio metu;

47.2. renginių gamtoje metu saugotis pavoju, kuriuos gali sukelti vabzdžių įkandimai, gyvačių įgėlimai, žolėje slypintys aštrūs daiktai ir kt.;

47.3. prižiūrėti, kad mokiniai kultūringai elgtųsi, saugotų gamtą, istorijos ir kultūros paminklus, poilsio vietose nelaužytų medelių, krūmų, neterštų vandens telkinių, nešiukšlintų.

48. Laikytis maudymosi atvirose telkiniuose, plaukimo įvairiomis vandens transporto priemonėmis taisyklių, pasirūpinti reikiamomis saugos vandenyje priemonėmis (gelbėjimosi ratais, liemenėmis).

49. Maudymosi plotą privalo žinoti visi besimaudantieji.

50. Mokiniai gali maudytis tik vadovui leidus ir jam stebint.

51. Vienu metu rekomenduojama maudytis ne daugiau kaip 8 mokiniams. Vadovas turi būti labai atidus.

52. Maudymosi metu be reikalo nešūkauti, nes šauksmas yra pagalbos prašymo signalas.

53. Draudžiama mokiniams nardyti, šokinėti iš valtys ar nuo stataus skardžio, kranto, maudytis temstant ar tamsiu paros metu, draudžiama mokiniamsirstyti valtimis be vadovo leidimo.

54. Suorganizavęs plaukimą valtimis, vadovas patikrina, ar valtys techniškai tvarkingos, ar yra gelbėjimosi priemonės (liemenės, gelbėjimo ratai, virvės ir pan.).

55. Valtimis galima plukdyti tik leistiną asmenų skaičių, kuris nurodytas ant valtys borto šono. Nemokantys gerai plaukti, prieš sėdami į valtį privalo apsivilkti gelbėjimosi liemenes. Kitas gelbėjimosi inventorių sudedamas į valtys vidų.

56. Laikytis gaisrinės ir aplinkos apsaugos reikalavimų:

56.1. laužą kurti tik su pirštinėmis ir galvos apdangalu ne arčiau kaip 50 metrų nuo medynų pakraščių;

56.2. nenaudoti degių skysčių laužui įkurti;

56.3. laikytis saugaus elgesio taisyklių gamtoje: atsargiai elgtis su aštriais daiktais, nesistumdyti, nelaipioti į medžius.

57. Jei nėra įrengtų laužaviečių, laužui reikia pasirinkti tinkamą ir atvirą vietą.

58. Nepalikti degančio laužo be priežiūros. Norint užgesinti laužą, žarijas užpilti žemėmis ar vandeniu, sutvarkyti laužavietę.

59. Jeigu išvykos metu audra užklupo lauke, draudžiama slėptis po aukštais pavieniais medžiais, prie stulpų ar pastatų sienų, neieškoti prieglobsčio šalia žaibolaidžių, metalinių bokštų ar aukštų kaminų, vengti aukštesnių atvirų vietų. Geriausia pasislėpti krūmuose arba atsitūpti nuokalnėje, apėmus rankomis kelius.

60. Keliaujant laivu ar skrendant lėktuvu, pasirūpinti asmenine vaistinėle. Privaloma laikytis visų keleiviams nustatytų taisyklių ir laivo įgulos ar palydovų reikalavimų.

61. Būtina atidžiai išklausti keleiviams teikiamą informaciją, nurodymus kelionės metu ir juos vykdyti.

62. Visos kelionės metu būti drausmingiems ir mandagiems.

63. Pasijutus blogai, informuoti vadovą.

64. Be vadovo leidimo nepasitraukti ir grupės.

65. Visur ir visada būti punktualiams, atidžiai klausytis vadovo nurodymų ir juos vykdyti.

66. Nelipti į laivą ar lėktuvą, kol nebus tai leidžiama daryti.

67. Draudžiama nesant būtinumui vaikščioti laive ar lėktuve, garsiai kalbėti, juoktis, išdykauoti.

68. Dalyvaujant varžybose, konkursuose laikytis saugaus eisimo, elgesio viešojoje vietoje reikalavimų.

69. Vykdyti varžybų, konkursų organizatorių nurodymus.

70. Be vadovo leidimo nepasišalinti iš varžybų, konkurso vykdymo vietos. Pasijutus blogai, informuoti vadovą.

71. Susidarius situacijai, gresiančiai mokinių saugai, pakeisti maršrutą, sustabdyti arba, reikalui esant, nutraukti renginio vykdymą.

72. Vadovas privalo nuolat skaičiuoti mokinius, kad jie neatsiliktų nuo grupės, o jei taip atsitiko, vienas vadovas lieka su mokinių grupe, o kitas skubiai imasi priemonių surasti dingusįjį, apie tai pranešdamas administracijai, policijai, tėvams ar teisėtiems globėjams.

73. Įvykus nelaimingam atsitikimui, suteikti pirmąją pagalbą ir jeigu reikia, skubiai kreiptis į artimiausią medicinos įstaigą. Turint mobilųjį telefoną, iškviesti greitąją medicinos pagalbą **skubiosios pagalbos tarnybų telefonu - 112**.

74. Apie įvykį nedelsiant pranešti Centro vadovui, vietos gelbėjimo tarnyboms, kelių policijai (pagal poreikį), nukentėjusiojo tėvams ar teisėtiems globėjams.